

Опришко Валентина Іванівна

Державний заклад «Дніпропетровська медична академія
Міністерства охорони здоров'я України»

Носівець Дмитро Сергійович

Державний заклад «Дніпропетровська медична академія
Міністерства охорони здоров'я України»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТУ «ФАРМАКОЛОГІЯ»

Авторами статті висвітлені теоретико-методологічні проблеми підготовки студентів при викладанні предмету «Фармакологія». Встановлено, що запропоноване навчально-методичне забезпечення освітнього процесу та технологічні заходи щодо підготовки студентів при викладанні даного предмету сприяють підвищенню зацікавленості до навчання, узагальненню уявлення студентів про найбільш важливі питання цієї дисципліни і призводить до оптимальної організації їх аудиторної та позааудиторної роботи.

***Ключеві слова:** фармакологія, теоретико-методологічні проблеми, викладання, навчальний процес.*

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Європейська інтеграція України до країн ЄС викликала необхідність у відповідних змінах системи освіти. Зокрема, розширення ринку медичних послуг та висока конкуренція на ньому викликає необхідність у якісній підготовці майбутніх фахівців цієї галузі.

Значне місце в навчальному процесі студентів II та III курсів медичних та стоматологічних факультетів займає предмет «Фармакологія» [1]. Аудиторна та позааудиторна робота при вивченні цього предмету заснована на базовому освоєнні студентом основних теоретичних дисциплін – фізіологія, анатомія, патологічна фізіологія та інші. Ці дисципліни дають можливість об'єднати і сформувати в уявленні майбутнього лікаря різну за обсягом і складну для сприйняття і запам'ятовування інформацію щодо фармакокінетики, фармакодинаміки, фізичних і хімічних властивостей лікарських засобів, отримання лікарської сировини та їх дії на живий організм в аспекті клінічної і професійної діяльності майбутнього фахівця [2-5].

Ціль статті – висвітлити теоретико-методологічні проблеми підготовки студентів при викладанні предмету «Фармакологія» на кафедрі фармакології та клінічної фармакології ДЗ «ДМА МОЗ України».

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. При плануванні роботи студентів нами приділяється велика увага таким особливостям навчального процесу, як залежність дії лікарських речовин від їх хімічної будови, особливості фармакокінетики і фармакодинаміки препаратів рослинного та синтетичного походження [6-8]. При цьому певна увага повинна звертатися і приділятися на особливості вибору найбільш доцільної медикаментозної форми лікарської речовини, що визначає найкращу, максимальну біодоступність головної базової речовини [9].

Оптимізація самостійної роботи студентів, на наш погляд, можлива і досягається шляхом формування значної кількості тестових завдань різної форми та рівня складності з різних розділів предмету «фармакологія». При цьому значна кількість тестових завдань нами оформляється зі спеціальними умовами, описом клінічних і фармакологічних ситуацій, що сприяє позитивній мотивації студентів і формуванню певного психологічного налаштування при підготовці до тематичних занять з предмету «Фармакологія» і освоєння майбутньої професії [10; 11].

На практичних заняттях зі студентами розбираються питання, які зачіпають різні аспекти тематичного уроку – вихідний контроль знань, основний рівень знань і заключний контроль. Необхідною умовою при проведенні практичного заняття є об'єднання основних і найбільш складних питань загальної та спеціальної фармакології.

Важливе значення мають експериментальні дослідження, які ми включаємо в склад практичних занять [11]. Ці заняття полягають в об'єднанні експериментів фармацевтичного та фармакологічного характеру, на яких вивчаються оптимальна лікарська форма і шляхи введення лікарської речовини, що забезпечують максимальний фармакологічний результат, токсичність препаратів, вплив на різні фізіологічні системи організму тощо. До елементів самостійної роботи студентів відноситься також рішення комп'ютерних задач контрольного та навчального характеру.

На кафедрі фармакології та клінічної фармакології ДЗ «ДМА МОЗ України» для ефективного забезпечення студентів навчальним матеріалом працює інтернет-сайт, на якому розміщені тематичні плани і завдання за всіма тематичними розділами дисципліни «Фармакологія» [12]. Обов'язковим елементом роботи є також освоєння принципів лікарської рецептури, чому приділяється увага на

Збірник наукових статей

кожному практичному занятті даних предметів протягом усього періоду навчання студентів.

Позааудиторна робота студентів також ґрунтується на інтегрованому підході до вивчення предмету «Фармакологія» в тісному зв'язку з іншими базовими і фармацевтичними дисциплінами. До складу позааудиторної роботи студентів входить підготовка до кожного практичного заняття згідно з розробленими та опублікованими методичними рекомендаціями. Результати такої роботи перевіряються і оцінюються викладачем на відповідному тематичному занятті. Крім того, студентам пропонується спеціальна тематика самостійних занять з найбільш актуальних і важливих питань, а також з додаткових питань курсу «Фармакологія». Також заохочується робота студентів з літературою монографічного та поточного характеру, а також даними інтернет-ресурсів. Результати позааудиторної роботи оформлюються студентами у вигляді рефератів, доповідей, а найкращі з них – виносяться на обговорення в групі студентського наукового товариства кафедри. Проведення занять студентського наукового товариства забезпечується таким чином, що композиція доповідей обумовлює висвітлення питань не лише щодо фармакокінетики і фармакодинаміки, а також освітлюються питання фармакогностичного і фармакохімічного характеру, що обумовлює обговорення особливостей механізму дії і використання лікарських речовин.

Висновки, перспективи. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу та технологічні заходи щодо підготовки студентів при викладанні предмету «Фармакологія» сприяють підвищенню зацікавленості до навчання, узагальненню уявлення студентів про найбільш важливі питання цієї дисципліни і призводить до оптимальної організації їх аудиторної та позааудиторної роботи, що важливо для високого професійного формування майбутнього лікаря та особистості.

Література

1. Опрышко В. И. Современные подходы к модернизации структуры и качества преподавания (на примере учебных курсов «фармакология» и «клиническая фармакология») / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // IX Міжнар. конф. «Стратегія якості у промисловості і освіті» (31.05-7.06.2013 р., Варна, Болгарія): Матеріали. У 3-х томах. Упорядники: Хохлова Т. С., Хохлов В. О., Ступак Ю. О. – Дніпропетровськ-Варна, 2013. – Т. 1. – С. 243-245.

2. Опрышко В. И. Методическое обеспечение и организация учебного процесса при подготовке студентов на кафедре фармакологии и клинической фармакологии / В. И. Опрышко,

Д. С. Носивец // Матер. XXI Міжнар. наук.-метод. конф. «Управління якістю підготовки фахівців». – Одеса, 2016. – Ч. 2. – С. 166-167.

3. Опрышко В. И. Организация педагогического процесса при изучении предметов «фармакология» и «клиническая фармакология» / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // Філософсько-гуманітарні читання: Зб. наук. праць / Відп. ред. О. В. Добридень; Редагування: В. Ю. Кравченко, А. І. Нікітенко. – Дніпропетровськ: ДЗ «ДМА», 2016. – С. 234-237.

4. Опрышко В. И. Творческий потенциал студентов как основа повышения качества изучения предметов «фармакология» и «клиническая фармакология» / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // Актуальні питання освіти і науки: Зб. наук. ст., матер. наук.-практ. конф., 23-24 жовт. 2013 р. / Академія внутрішніх військ МВС України. – Х. : ХОГОКЗ, 2013. – С. 195-198.

5. Опрышко В. И. Преподавание предметов «фармакология» и «клиническая фармакология» в аспекте качества медицинского образования / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // От качества медицинского образования – к качеству медицинской помощи. Матер. III науч.-практ. конф. с международным участием: Изд. ГБОУ ВПО УГМУ Минздрава России, 2015. – С. 49-52.

6. Опрышко В. И. Самостоятельная работа студентов при изучении предметов «фармакология» и «клиническая фармакология» в аспекте профессиональной подготовки врача / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Полтава, 8-9 червня 2017 р.). – Полтава : Вид-во «Астрая», 2017. – С. 184–187.

7. Опрышко В. И. Опыт организации самостоятельной работы студентов при изучении предметов «фармакология» и «клиническая фармакология» / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // Філософсько-гуманітарні читання / Зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми та перспективи розвитку сучасного соціально-гуманітарного знання». – Дніпропетровськ. – Вип. 2. – 2015. – С. 99-102.

8. Опрышко В. И. Самостійна робота студентів при вивченні предметів «фармакологія» та «клінічна фармакологія» в аспекті професійної компетентності майбутнього лікаря / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // Актуальні питання освіти і науки : зб. наук. ст., матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 листоп. 2016 р. / Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця. – Х. : ХОГОКЗ, 2016. – С. 325-329.

9. Опрышко В. И. Педагогические аспекты проблемно-ориентированного обучения при изучении предметов «фармакология» и «клиническая фармакология» / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // Впровадження інноваційних технологій в медичну освіту: проблемно-орієнтовне навчання та віртуальні пацієнти: Матер. Всеукр. наук.-метод. відеоконф. (12-13 листопада 2015 р., м. Запоріжжя). – Запоріжжя, 2015. – С. 120-122.

10. Опрышко В. И. Технологические и теоретические аспекты подготовки студентов при изучении предмета «фармакология» / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // Актуальні питання освіти і науки: Зб. наук. ст., матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 листоп. 2015 р. / Національна академія Національної гвардії України. – Х.: ХОГОКЗ, 2015. – С. 154-158.

11. Опрышко В. И. Некоторые аспекты проблемно-ориентированного обучения при изучении предметов «фармакология» и «клиническая фармакология» / В. И. Опрышко, Д. С. Носивец // Впровадження інноваційних технологій в медичну освіту: проблемно-орієнтоване навчання та віртуальні пацієнти: Матер. Всеукр. наук.-метод. відеоконф. з міжнар. участю (22 квітня 2015 р., м. Запоріжжя). – Запоріжжя, 2015. – С. 118-120.

12. Опришко В. И. Використання телекомунікаційних систем при вивченні предметів «фармакологія» та «клінічна фармакологія» / В. И. Опришко, Д. С. Носивец // Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку): Матер. XIV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (м. Тернопіль, 18-19 трав. 2017 р.) – Тернопіль : ТДМУ, 2017. – Т. 2. – С. 106-107.

Валентина Опрышко, Дмитрий Носивец. Теоретико-методологические проблемы подготовки студентов при преподавании предмета «Фармакология».

Авторами статьи освещены теоретико-методологические проблемы подготовки студентов при преподавании предмета «Фармакология». Установлено, что предложенное учебно-методическое обеспечение образовательного процесса и технологические мероприятия по подготовке студентов при преподавании данного предмета, способствуют повышению интереса к обучению, обобщению представления студентов о наиболее важных вопросах этой дисциплины и приводит к оптимальной организации их аудиторной и внеаудиторной работы.

Ключевые слова: фармакология, теоретико-методологические проблемы, преподавание, учебный процесс.

Valentina Opryshko, Dmitry Nosivets. Theoretical and methodological problems of training of students in teaching the subject of «Pharmacology».

The authors of the article theoretical and methodological problems of training of students in teaching the subject «Pharmacology». Determined that the proposed educational-methodical support of educational process and technological activities of students training in the teaching of the subject, enhance interest in learning, the generalization of the views of students about the most important issues of this discipline and leads to optimal organization of their classroom and extracurricular work.

Keywords: *pharmacology, theoretical and methodological problems of teaching, educational process.*

Стаття надійшла до редакційної колегії 21.03.2018

Прийнято до друку 27.03.2018

Інформація про авторів:

Опришко Валентина Іванівна – доктор медичних наук, професор, професор кафедри фармакології та клінічної фармакології, ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України».

Носівець Дмитро Сергійович – кандидат медичних наук, асистент кафедри фармакології та клінічної фармакології, ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України».